

Groot onderhoud op natuurgras sportvelden

Het groot onderhoud op natuurgras sportvelden is vooral een kwestie van goed plannen. De factor tijd is de belangrijkste speler van de wedstrijd. De gebruiker wil de velden zo kort mogelijk niet bespelen (het einde van de (na)competitie, toernooien en start nieuwe seizoenen). Daar tegenover wil de beheerder een zo lang mogelijke rustperiode voor een goede en stevige grasmat. Ook heeft het beschikbare budget een grote stem in dit geheel. Tussen die uitersten moet een goed evenwicht worden gevonden. Voor een goede stevige grasmat is een rustperiode na doorzaai van minimaal 8 tot 10 weken vaak pas voldoende. En het is ook sterk afhankelijk van de hoeveelheid te herstellen speelschade. Hoe langer de rustperiode in de zomer des te beter. Dit geeft een hogere betredingsresistentie en stabiliteit van de toplaag voor het nieuwe speelseizoen. Maar indien er een extreem lange hete periode in de zomer is, kan dit zelfs onvoldoende zijn. Leuk voor de vakantiegangers, maar het geeft veel zorgen voor de sportveldbeheerder.

Auteur: Ing. André F.T. Wolbrink

Planning

Al vroeg in het voorjaar vindt er een inventarisatie plaats. De verplichtingen en wensen van de gebruiker, de benodigde werkzaamheden voor

het groot onderhoud en het beschikbare budget worden in kaart gebracht. Ook wordt er een inschatting worden gemaakt van de minimaal benodigde periode van grasgroei. Wanneer dit allemaal duidelijk in beeld is gebracht kan er een planning opgesteld worden voor de uitvoering van het groot onderhoud. Hierbij is van groot belang dat de natuurgras trainingsvelden zo vroeg mogelijk uit gebruik worden genomen. Het liefst al ruim voor 1 mei, want mei is nog steeds de grasmaand. In deze periode is het herstel van een goede grasmat optimaal, ten opzichte van de vaak hete en droge dagen van juli en augustus. Daarnaast kan een dergelijke aanpak voordelen geven met betrekking tot spreiding van de arbeidspieken in het groot onderhoud.

Veldinspectie

Op basis van een veldinspectie, door een deskundige, wordt bepaald hoe de huidige staat

van het veld is. Tijdens deze rondgang wordt er gekeken naar het veld maar vooral in de bodem. Op basis hiervan worden de uit te voeren onderhoudsmaatregelen vastgesteld naast het doorzaaien. Hierbij moet gedacht worden aan de noodzaak van viltbestrijding, beluchten, verschralen en het opheffen van onvlakheden. Bij WeTra velden en speciale trainingsvelden kunnen er afwijkende werkzaamheden nodig zijn behorende bij de specifieke constructie.

Bewerkingen

De basis begint hierbij altijd met een "schone" grasmat. Dus vegen eventueel in combinatie met verticuteren voor uitvoering van de werkzaamheden is de beste start. Het uitvullen van de doelgebieden gebeurt steeds minder door het alleen leveren van veel teelaarde. Want hierdoor ontstaan er in de loop van de jaren terpen in de doelmond, soms zelfs zo extreem dat de doelman

André Wolbrink

Verticuteren en vegen

Handmatig doelgebieden

de bovenlat gewoon kan aanraken. De aanvoer van schrale teelaarde heeft ook risico's. De kwaliteit van de teelaarde "op het oog" kan nog wel eens problemen geven, zoals vervuiling met onkruidzaad of te humusrijk. Het is veel beter om de ontstane rug rondom het kaal gespeelde gedeelte te gebruiken om het geheel weer onder profiel af te werken. Eventueel te kort komend materiaal kan worden aangevuld met schrale teelaarde. Als de toplaag van het veld bestaat uit goede teelaarde of zandgrond (zonder stenen of grind), dan is deze door recycling dressen goed te gebruiken voor het uitvullen van onvlakheden. Ook vindt dan beluchting van de toplaag plaats. Het onder profiel gebrachte en afgesleepte velddeel dient wel een goede verbinding te krijgen met de bestaande ondergrond door een grondbewerking. Deze grondbewerking is sterk afhankelijk van de grondslag, vochtigheid en stabiliteit op dat moment. Dus rotorkoepgen is niet altijd vanzelfsprekend. Vooral de meest bespeelde oppervlakten van het veld zijn vaak verdicht, deze verdichting dient diepverlucht te

worden met een vertidrain of schudfrees. Voor behoud van de vlakheid is het belangrijk dat het diepverluchte veld niet direct daarna met zware machines wordt bereden.

Het behoud van de aanwezige stabiliteit door het wortelbestand is een punt van groot belang. Het klakkeloos zwartfreesen van het hele doelgebied en weer profileren is wel snel klaar, maar geeft uiteindelijk een zwakkere grasmat na de korte rustperiode. Juist het zorgvuldig omgaan met verschillende bewerkingsmachines geeft een maximaal behoud van aanwezige stabiliteit. Bij een grote druk van straatgras, vilt en kleine onvlakheden kan ook de KORO fieldtopmaker worden ingezet. Dit geeft een maximaal behoud van de nog aanwezige stabiliteit en herstel van het goede grasbestand.

Doorzaaien

Doorzaaien van het veld dient altijd kruislings te geschieden met extra aandacht (handmatig) voor de kale doelmonden en middenstip. De hoeveelheid graszaad is, afhankelijk van de oppervlakte hol of kaal gespeelde gebied, tussen de 30 en 90 kg per veld. Het grasmengsel bestaat meestal uit het mengsel SV7 (75 % Engels raaigras en 25% Veldbeemdgras) met een kwalitatief hoge waardering in de Grasgids. Eventueel wordt voorgekiemd graszaad of graszaad vermengd met een geconcentreerde meststof voor een mogelijk snellere ontwikkeling van de grasmat gebruikt. Als meest gebruikte machine wordt hiervoor de Vredo gebruikt, met als doel het graszaad ca 1-2 cm onder de grasmat te zaaien. Hierbij wordt de grasmat doorsneden, waardoor er topverluchting en extra uitstoeiing plaatsvindt van de nog bestaande grasmat. En het zaad ondervindt bij drogend weer minder problemen bij de vochtvoorziening.

Een andere mogelijkheid is om ruim voorafgaand aan het groot onderhoud het veld door te zaaien met alleen veldbeemdgras. Veldbeemdgras, heeft vanwege zijn langzame ontkieming, veel meer tijd nodig om zich te vestigen dan het Engels raaigras. Dit kan uiteindelijk de rustperiode verkorten en een beter stabiele grasmat geven. Het behaalde resultaat is dat het aandeel veldbeemdgras in de grasmat sterk verhoogd is en daardoor de stabiliteit en bespelingtolerantie verbeterd. Om verbetering te krijgen in de droogtetolerantie naast de stabiliteit van een totaal kaal gespeelde grasmat in een zandprofiel, is het ook mogelijk om in te zaaien met een mengsel waarin Rietzwenkgras aanwezig is. Het aandeel Rietzwenkgras is hoog in het gras-

mengsel. Dit verlengt wel de rustperiode naar minimaal 16 weken en de hoeveelheid benodigd graszaad is meer dan 200 kg per veld.

Graszoden

Naast het doorzaaien van de gehele grasmat kan men ook de uitgespeelde doelgebieden voorzien van graszoden voor sportvelden. Ook dit geeft een verkorting van de rustperiode. Hierbij dient wel de ondergrond losgemaakt te worden en exact onder profiel te worden afgewerkt. Extra zorg voor de naden en de overgang naar het bestaande gras is belangrijk. Alleen de extra nazorg van graszoden moet niet vergeten worden. De aansluiting met de ondergrond moet middels extra beluchten, zoals snijden en vertidraineren, worden verbeterd. En extra onderhoudsmaatregelen zoals bezanden en verticuteren kunnen nodig zijn. Dit omdat de graszode veelal is geteeld op een andere grondsoort dan de aanwezige toplaag van het voetbalveld.

Nazorg

Na doorzaai is het vochtig blijven of houden van

Field Topmaker

Koro Dresser

Kilverbak

Doorzaaien Vredo

de toplaag van groot belang voor de kieming van het graszaad gedurende de eerste twee weken na doorzaai. Wanneer de kieming en eerste ontwikkeling een feit zijn, kunnen de giften per keer worden verhoogd en de perioden tussen de giften worden vergroot. Dan mag de toplaag wat uitdrogen, maar er moet altijd vocht beschikbaar zijn voor de nieuwe beworteling. Ook bemesting in de vorm van NPK voor de aanslag van het gras is een belangrijk punt. De stikstof behoefte voor een vlotte aanslag en de eerste ontwikkeling is circa 50 tot 70 kg zuivere stikstof per hectare. Onkruidbestrijding kan niet meer plaatsvinden in een jonge grasmat na doorzaai, dus moet dit plaatsvinden ruim voor het doorzaaien. De maaichoogte in deze rustperiode kan ook gerust iets hoger zijn dan normaal. De frequentie van maaien moet ook hoog zijn bij voldoende grasgroei. Hierdoor wordt de vestiging van de nieuwe grasmat versneld. Ook voorkomt dit dat er extra moet worden geveegd in verband met verstikking door het vele opgehoopte maaisel. Een ander probleem kan ook zijn dat er schade ontstaat aan de nieuwe grasmat door klein wild zoals konijnen. De "dader" is een volhouder en blijft zoeken naar zwakke plekken in het veld. Ook het verwijderen van de netten in de doelen

tijdens deze periode vergemakkelijkt het onderhoud en kan ongewenste bespeling tegen gaan. Voorkomen van bespeling tijdens deze rustperiode door bijvoorbeeld vakantie vierende jeugd is moeilijk, maar wel heel belangrijk. Uitvoering en controle hierop is van groot belang en blijft altijd een kwetsbaar punt tijdens de zomervakantie. Want ook de sportveldbeheerder heeft, net zoals de rest van Nederland, een keer vakantie. En goede en deskundige vervanging is dan ook van groot belang. Het zal niet de eerste keer zijn dat juist tijdens afwezigheid van de sportveldbeheerder de berekening niet goed functioneert of dat er net op het verkeerde moment kunstmest wordt gegeven. Dit met grote gevolgen van dien voor de conditie van de grasmat en voor de benodigde rustperiode. Het blijft spelen met de natuur en de natuur laat zich moeilijk dwingen. De factor tijd blijft ons achtervolgen, want de gebruiker staat alweer te wachten om het veld in gebruik te nemen.

André Wolbrink is Adviseur Sport bij Tuin- en Cultuurtechnisch Bureau De Enk BV in Arnhem en als gastspreker verbonden aan de HAS in Den Bosch.